
Numina, non nomina

Amire az új műtárlatok tanítanak

1906. II.
25.

Nij Munk

Nem volna csoda, ha fiatal művészgárdánk szive hevesebben dobogna: oly izgalmakon eshetett át ezen a télen, amelyek nem ismétlődnek minden évtizedben. Rendkívüli élményekben volt része. Tanuja lett annak a szokatlan jelenségnek, hogy a közönség bőségesen szórja a babért oly festők képei elé, akiket fél emberöltővel ezelőtt legszivesebben a Lipótmezőre sétáltatott volna. Gondoljunk csak néhány külön-kiállításra, Fényesére, Ferenczyére, Rippl-Rónaiéra. Mi másként beszélnek ma róluk, mint csak kevéssel ezelőtt is. Az meg szinte a Rip van Winkle ébredésére emlékeztet, hogy a Mintarajziskolának Szinyei-Merse Pál az igazgatója, Ferenczy a professzora. Nem tudjuk, sok vizet zavarnak-e majd ott, de a pusztta tény maga is sokatmondó. Az Úrnak 1896-ik esztendejében, a legvérmesebb prognózis sem mert volna idáig siklani.

Akadémikus körök már is megállapították, hogy ime, a közönséget inficiálták és terrorizálták egy múlt, értéktelen művészeti divattal. „Csak napi siker ez, majd kiábrándulnak belőle“ — mondják. „Nem éli meg a jövő évtizedet.“ Értjük ezt a vélekedést és teljesen méltányoljuk. Az akadémikus gondolkodásmód értelmében efemer minden olyan művészet, amely nem teremt magának követőket, amelyen nem sarkallik valamely iskola. Mi pedig éppen ezt óhajtanók. Legnagyobb gyönyörűségünk az volna, ha sem ma, sem később nem festene senki épp oly módon, mint Ferenczy, Szinyei, Rippl-Rónai. Mert ha valaki követné őket, úgy festése merő akadémia volna. Csöppet se értékesebb, mint Markó valamely imitátora, vagy egy Munkácsy-utánzó. A hű tanítvány típusa a művészetben a legszánalmasabb.

Azt mi is elfogadjuk, hogy ez a külső elismerés nem döntő. Az elismerőknek nem mindegyike csüng őszinte odaadással e műveken. Sokan talán csak kész véleményeket fogadnak el, amidőn értékesnek mondják ezt vagy azt a művészt. Ez mind nem lényeges. Egészen másra, nem e babérhullásra akarjuk ifjú művészgárdánk figyelmét felhívni s apellálunk festő-lelkiismeretükre. Arra, hogy ime néhány kiváltságos tehetség a közvélemény lesujtó kritikájával dacolva férfiasan kitarzott a maga igaza mellett s hogy ez a kitarítás a fejlődés útját egyengette számukra. A fiatal gárda nagyon jól meglátja festő-szemével, hogy milyen utat írtak le ezek a művészek tíz esztendő alatt. Ösmeri kiindulási pontjaikat, eredeti erényeiket és hibáikat, látja, mint növekedtek amazok, mint fogytak ezek. Tanui lettek annak, hogy aránylag rövid idő alatt nem éppen csak a közönség elismerését érték el, hanem jelentékeny művészeti színvonalra emelkedtek.

S ez az utóbbi a fontos. Nem a friss hírnév, hanem ez a lényeges. A belső művészeti érték s nem annak díszítő jelzői képviselik itt az eredményt. Numina, non nomina.

Az ifju művészgárda nincs hijján a tehetségeknek. Nem egy alkalommal adták ennek bizonyosságát. Természetes, hogy készültségük még fejletlen, érzésviláguk még sok tekintetben elfogult. Mai nevelési rendszerünknel ez nem is lehet másképp. Most nyílnak meg előttük a pálya sokféle ágazó utai, a sors kockáit most vetik el. Van út, amely nem fáradságos, korán konyhára hozza a garast, de aztán egyebet sem ad. Nyugodalmas, mint amilyen a kihalt sarkvidék lehet. Nyugodalmat szerezhetnek maguknak, ha megfagyasztják érzéseiket. Utánozzanak ügyesen valamely élettelen festészeti sablont: senki sem fogja őket háborgatni.

A másik út, az megösmerhető annak a néhány kiváló művésznek életrajzából, akik az utóbbi időben különkiállításokon mutatták be fejlődésük történetét. Az ő biográfiájukban az elhatározó lépés: a maguk emberségébe vetett hit. Nem néztek se jobbra, se balra, mentek a meggyőződésük nyomán. Nem bánták, ha futóbolondnak is gúnyolja őket a közvélemény. Nem hallgattak jóakaratu, kenetes tanácsra, nem törődtek mérges kirohanásokkal. S nemcsak a tehetségük erősítette őket a maguk hitében, hanem ez a hit, a meggyőződésnek ez az ereje szilárdságot, élt, bensőséget, erőt vitt a festésükbe is. Amikor valaki elég bátor, hogy ne vegyen kölcsön semmit, hanem csak önmagát adja, akkor egyúttal megtalálta a legrövidebb utat is arra, hogy igazán a saját maga meggyőződését fejezze ki. S a hit, hogy igaza van, általsegíti azokon a bajokon is, amelyeket a kezdőnél a készületlenség okoz.

Nagy erkölcsi tanulsággal szolgált éppen festő-ifjúságunknak ez a tétel. Egy rend igazi tehetség okulni fog belőle. S bízhatik abban is, hogy — mint e jeles művészek példáján látható — a rügyről a kertészkedő emberek még fésülés előtt megállapíthatják, vajjon gyümölcsstermő lesz-e.

Lyka Károly